

Hur mycket är EU värt? Diskussion inför de kommande förhandlingarna om EU:s långtidsbudget

Att enas om EU:s budget brukar vara svårt och idéer till reformer har därför sällan blivit verklighet. Trycket på nytänkande har dock ökat med de utmaningar unionen står inför. En grundfråga är om jordbruks- och regionalpolitiken ska fortsätta att stå för cirka 80 procent av budgeten.

Den 18 april 2018 anordnade Sieps, tillsammans med EU-kommissionens representation i Sverige, ett seminarium inför förhandlingarna om EU:s finansiella ramar för perioden 2020–2027. Talare var Katarina Areskoug Mascarenhas vid kommissionens representation, Tysklands ambassadör H. E. Hans-Jürgen Heimsoeth, Hans Dahlgren, statssekreterare hos statsminister Stefan Löfven, samt Daniel Tarschys, professor i statsvetenskap och verksam vid Sieps. Inledde gjorde Eva Sjögren, direktör vid Sieps, och moderator var Cecilia Garne, journalist.

Hur stor är egentligen EU:s budget? Oavsett om den uttrycks som en kopp kaffe om dagen per EU-medborgare eller som 1 procent av BNP brukar förhandlingarna alltid vara komplicerade, inte minst för att besluten kräver enhällighet, inledde Eva Sjögren.

Nu är det dags för nya förhandlingar: den 2 maj ska kommissionen lägga fram sitt förslag till EU:s långtidsbudget. Möjligen blir det svårare än vanligt: brexit gör ett hål i budgeten samtidigt som nya förväntningar på EU kräver större resurser. Dessutom diskuteras huruvida respekten för rättsstaten och mottagande av flyktingar ska bli villkor för att få medel ur EU:s budget.

Kommissionen är beredd att både utöka och skära ner, sa Katarina Areskoug Mascarenhas. Strategin är att först titta på prioriteringarna, sedan på siffrorna. Säkerhet vid de yttre gränserna har till exempel ringats in som högprioriterat, och sedan har kommissionen räknat på vad olika alternativ att bygga

ut dagens kapacitet skulle kosta: från dagens 0,4 procent till mellan 0,8 och 14 procent av budgeten.

Hans-Jürgen Heimsoeth ville något tona ner det faktum att Tyskland är redo att ge mer pengar till EU. Britternas utträde bör snarare ses som ett tillfälle att omstrukturera budgeten, menade han och framhöll att flyktingsituationen inte kan hanteras med befintliga instrument. Ambassadören sa också att budgeten bör syfta till att stärka EU globalt. Det handlar om unionens ekonomiska styrka, politiska röst och förmåga att reagera snabbare på kriser. ”För i bästa fall är alla EU-länder medelstora globalt sett, oavsett om landet har 10 miljoner eller 80 miljoner invånare.”

Statssekreterare Hans Dahlgren menade att det är viktigt med ett strikt tak för EU:s budget, vilket också gör det lättare att omprioritera. Varje ökning över 1 procent av BNP skulle dessutom vara orimlig för Sverige. Samtidigt påpekade han att vikten av EU-medlemskapet inte kan överskattas, framför

allt med tanke på fred och tillgången till en gemensam marknad.

Ambassadör Heimsoeth och Areskoug Mascarenhas från EU-kommissionen påpekade också att det inte bara handlar om vad varje land betalar och får tillbaka: Tyskland och Sverige är i själva verket nettovinnare, inte minst på grund av den inre marknaden.

Siffror på vad medlemsstaterna ger och får kommer dock att vara centrala i förhandlingarna. Och det gäller inte bara andelen av BNP utan också vissa medlemsstaters rabatt på EU-avgiften. Tysklands ambassadör menade att rabatterna nog varit ett misstag, medan statssekreterare Dahlgren hävdade att den principiella fördelningen bör behållas.

En ofta nämnd siffra är jordbruks- och samhällningspolitikens andel av EU:s totala budget: cirka 80 procent. När det gäller just jordbruket finns det flera skäl till att minska stödet, menade statsvetaren Daniel Tarschys.

Den allmänna nivån på EU:s subventioner är för det första ingen lag, påpekade han – med tanke på livsmedelsprisernas utveckling skulle mer pengar kunna hämtas från marknaden. Ett annat argument är att medlemsstaterna har fått mer inflytande över stödet, vilket motiverar att de också bidrar med finansiering.

Även Hans Dahlgren menade att nationell medfinansiering av jordbrukspolitiken kan vara en möj-

lighet. Ett viktigt led är att få med sig de berörda, enligt Areskoug Mascarenhas, som sa att de som traditionellt vunnit på jordbruksstöden bör få se att de också vinner på mer stöd till forskning.

Vikten av att fokusera på EU-mervärde betonades av alla talare. Principen enligt Daniel Tarschys är att identifiera europeiska kollektiva nyttigheter och låta medlemsstaterna ta hand om det som är av nationellt intresse.

Seminariet visade även en enighet om att väga in rättsstaten och flyktingmottagandet i budgetförhandlingarna. Enligt Hans-Jürgen Heimsoeth vill Tyskland att respekten för rättsstaten speglas i budgeten, och Hans Dahlgren sa att det är svårt att förklara för skattebetalare att EU ger pengar till dem som inte uppfyller åtaganden ifråga om rättsstaten och migration. Diskussionen gäller huruvida utbetalning av EU-medel kan villkoras i någon form.

Frågan är som sagt inte bara om medlemsstaterna kan enas om en långtidsbudget, utan även om de lyckas reformera budgeten – för att kunna förverkliga medlemsstaternas och medborgarnas prioriteringar på områden som migration, säkerhet och terroristbekämpning. En välbekant förutsättning är att Tyskland och Frankrike enas om centrala punkter. Dagen efter seminariet skulle också den månadsgamla tyska regeringen ta emot den franske presidenten i Berlin.